

Datum: 29. 2. 2008

POMEN IZPLAČIL SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE EU

CILJI KMETIJSKE POLITIKE V REPUBLIKI SLOVENIJI

Za uresničevanje gospodarske, prostorske, ekološke in socialne vloge kmetijstva ter njegovega trajnostnega razvoja so **cilji kmetijske politike** v Republiki Sloveniji:

- **stabilna pridelava varne**, kakovostne in čim cenejše hrane ter zagotavljanje prehranske varnosti in čim višje stopnje samooskrbe;
- **ohranjanje posejnosti** in obdelanosti podeželja ter krajine;
- trajno **ohranjanje rodovitnosti** kmetijskih zemljišč;
- **varstvo kmetijskih zemljišč** pred onesnaženjem in nesmotrno rabo ter ohranjanje in izboljšanje virov za trajnostno pridelavo hrane;
- trajno **povečevanje konkurenčne sposobnosti** kmetijstva;
- zagotavljanje **primerne dohodkovne ravni** kmetijskim gospodarstvom;
- uresničevanje načel **varstva okolja in ohranjanja narave**, ter genskih in drugih virov.

Zadane cilje država uresničuje z različnimi politikami in ukrepi. Med njimi so tudi ukrepi Skupne kmetijske politike EU, ki preko plačil 1. in 2. stebra zagotavlja javna sredstva.

Z razvojem in poglobitvijo SKP v skladu z zahtevami prebivalcev EU so več pomena pridobili dejavniki:

- skrb za blaginjo podeželske družbe,
- izboljšanje kakovosti evropske hrane,
- jamstvo za varnost hrane,
- ohranitev okolja za naslednje generacije,
- zagotavljanje boljšega zdravja in dobrega počutja živali.

Skupno kmetijsko politiko EU sestavljata dva stebra:

- I. stebel SKP: neposredna plačila
- II. stebel SKP: razvoj podeželja

Značilnosti 1. stebra skupne kmetijske politike

Neposredna plačila

EU je s sprejetjem reforme skupne kmetijske politike EU (SKP) leta 2003 vstopila v novo obdobje skupne kmetijske politike (SKP), ki naj bi trajalo najmanj do leta 2013. Spremenili so se cilji SKP in tudi oblika izplačevanja podpor. EU je uvedla proizvodno nevezana plačila v obliki enotnega plačila na ha kmetijskih zemljišč, enako za vse proizvajalce na določenem območju. Le manjši del teh plačil je lahko ostal proizvodno vezanih za reševanje težav posameznih sektorjev.

Kmetje morajo po novem za pridobitev neposrednih plačil izpolnjevati pogoje s področij varstva okolja, varnosti hrane ter zaščite živali (t.i. **navzkrižna skladnost¹**).

Ta plačila sicer res prispevajo k izboljšanju dohodka posameznega kmetijskega gospodarstva, vendar s spremembo ciljev kmetijske politike na ta način postajajo **dohodkovno nevezana plačila**, saj vrsto in obseg pridelave prepuščajo odločitvi posameznega kmeta in ne pogojujejo plačil z vrsto pridelka ali reje. Plačilo na hektar njivske površine je enako ne glede na to ali na tej površini raste pšenica ali krompir ali vrtnine, ki pa so z dohodkovnega stališča v povsem različnem položaju. Vsem pa je skupna obveznost za varovanje okolja, virov, varnosti in kakovosti hrane, dobrega počutja živali in druge javne storitve.

V osnovi so to plačila za storitve, ki jih kmetje s svojo dejavnostjo poleg gospodarskega namena pridelave hrane opravljajo za širšo javnost (obdelanost naravne krajine, varovanje okolja ipd.). Plačilo teh storitev namreč ni vključeno v ceno hrane in jih zato potrošniki oz. davkoplačevalci plačujemo preko podpor SKP.

V javnosti se dostikrat pojavlja povsem napačno prepričanje, da bi ob rasti odkupnih cen kmetijskih proizvodov morali zmanjšati obseg sredstev za neposredna plačila kmetom, kar bi v primeru, da bi šlo za dohodkovna plačila terjalo resen razmislek. Seveda pa sta v tem primeru rastlinska pridelava in živinoreja v povsem različnem položaju.

Značilnosti 2. stebra kmetijske politike

Plačila 2. stebra kmetijske politike pa imajo predvsem **vlogo spodbujanja večje konkurenčnosti sektorja in ohranjanju delovnih mest na podeželju** preko spodbujanja investicijskih aktivnosti na eno strani in plačilu dodatnih stroškov zaradi posebnih omejitev pri opravljanju kmetijske dejavnosti.

Investicijske podpore nikakor ne moremo opredeliti kot dohodkovne podpore, saj **neposredno ne vplivajo na dohodek** in so namenjeni pokrivanju investicijskih stroškov.

Podobno je s plačili 2. osi Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2007 do 2013. S spodbujanjem nekonvencionalnih tehnologij in krepitvijo okoljske funkcije kmetijstva pomembno nadgrajujejo skrb za okolje, ki jo poudarja reforma na prvem stebru SKP in jo prinaša uvedba kriterija navzkrižne skladnosti in posebej izpostavlja tudi posebno plačilo za posebne tipe reje. Kriteriji za izvedbo ukrepov druge osi (plačila za območja z omejenimi dejavniki za kmetijstvo in izvajanje okolju prijaznih kmetijskih praks) pa so v izvedbenem smislu tudi jasno razmejeni od ukrepov prvega stebra SKP. **Zahteve za izravnalna**

¹ Podlaga za uvedbo navzkrižne skladnosti je Uredba Sveta (ES) št. 1782/2003 z dne 29. septembra 2003 o skupnih pravilih za sheme neposrednih podpor v okviru skupne kmetijske politike in o uvedbi nekaterih shem podpor za kmete ter o spremembi uredb (EGS) št. 2019/93, (ES) št. 1452/2001, (ES) št. 1453/2001, (ES) št. 1454/2001, (ES) 1868/94, (ES) št. 1251/1999, (ES) št. 1254/1999, (ES) št. 1673/2000, (EGS) št. 2358/71 in (ES) št. 2529/2001 (UL L št. 270, z dne 21. 10. 2003, str.1, z vsemi spremembami; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1782/2003/ES). Uvedba navzkrižne skladnosti je potekala postopno v triletnem obdobju.

plačila po drugi osi namreč vključujejo in nadgrajujejo zahteve navzkrižne skladnosti, ukrepi so razmejeni tudi v vsebinskem (drugačni cilji) in v teritorialnem smislu (primer OMD ukrepov, nekaterih kmetijsko okoljskih ukrepov).

Znotraj razvoja podeželja poznamo poleg investicijskih ukrepov tudi 2 skupini ukrepov za ohranjanje kmetovanja na težjih območjih in kmetijsko okoljske ukrepe.

Kmetijsko okoljski ukrepi

Kmetijsko okoljski ukrepi so namenjeni **izključno izvajanju "nadstandardnega" kmetovanja**. Kmetje dobijo ta plačila za izvajanje ukrepov, s katerimi poleg osnovnih zahtev navzkrižne skladnosti še **dodatno izboljšujejo stanje v naravi** (ekološko kmetovanje, ohranjanje biotske raznovrstnosti, avtohtonih pasem živali ipd.).

Izravnalna OMD plačila

Plačila, ki bi jih lahko označili kot »dohodkovna«, so izplačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD).

Namenjena so **kritju dodatnih stroškov**, ki nastajajo na teh območjih zaradi posebnih, težjih naravnih danosti, kar neugodno vpliva na kmetovanje in izrazito podraži pridelavo. S tem želi EU **ohraniti kmetovanje na območjih**, kjer to zaradi previsokih stroškov pridelave sicer ne bi bilo mogoče.

Ta plačila sicer vplivajo na prihodek kmetije, so pa dohodkovno povsem nevtralna, kot tudi sledi iz navedbe npr. Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005 v členu 37: »Plačila so namenjena povračilu kmetovih dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so posledica kmetijske pridelave na zadevnem območju z omejenimi možnostmi.«

* * *